

Rašelištní mechorosty Českomoravské vrchoviny

Táňa Štechová, Eva Holá, Alžběta Manukjanová

výsledky 2016-2017

Breidleria pratensis (jílovka luční)

Porost *Breidleria pratensis* (PR Chvojnov). Foto: E. Holá.

Breidleria pratensis je snadno poznatelný bokoplodý mech s dvouřadě olistěnými lodyžkami, jejichž špičky i lístky jsou mírně jednostranně zahnuté. **Jedná se o druh lučních rašelinišť, pramenišť a rašelinných luk**, který na sušších biotopech osidluje nejvlhčí místa, zatímco na stanovištích s vyšší hladinou spodní vody roste spíše na mírně vyvýšených bultech. **Je schopen delší dobu přežít i na částečně degradovaných stanovištích se zvýšeným obsahem živin.**

Kategorie ohrožení (LC-att / rLC-att)

Breidleria pratensis je na Českomoravské vrchovině poměrně běžným druhem, který však byl v minulosti zřejmě výrazně hojnější a s masivní degradací společenstev rašelinišť a vlhkých luk prodělaly jeho populace značnou redukci.

Rozšíření

Druh roste roztroušeně na vhodných lokalitách po celé ČR. Na Českomoravské vrchovině je rozšířen široce, alespoň malé zbytky původních populací byly zaznamenány na 85 lokalitách. Velikost populací je různá a odvíjí se od rozlohy a zachovalosti jednotlivých lokalit, někde tvoří větší koberce, často však byly nalezeny poslední desítky lodyžek.

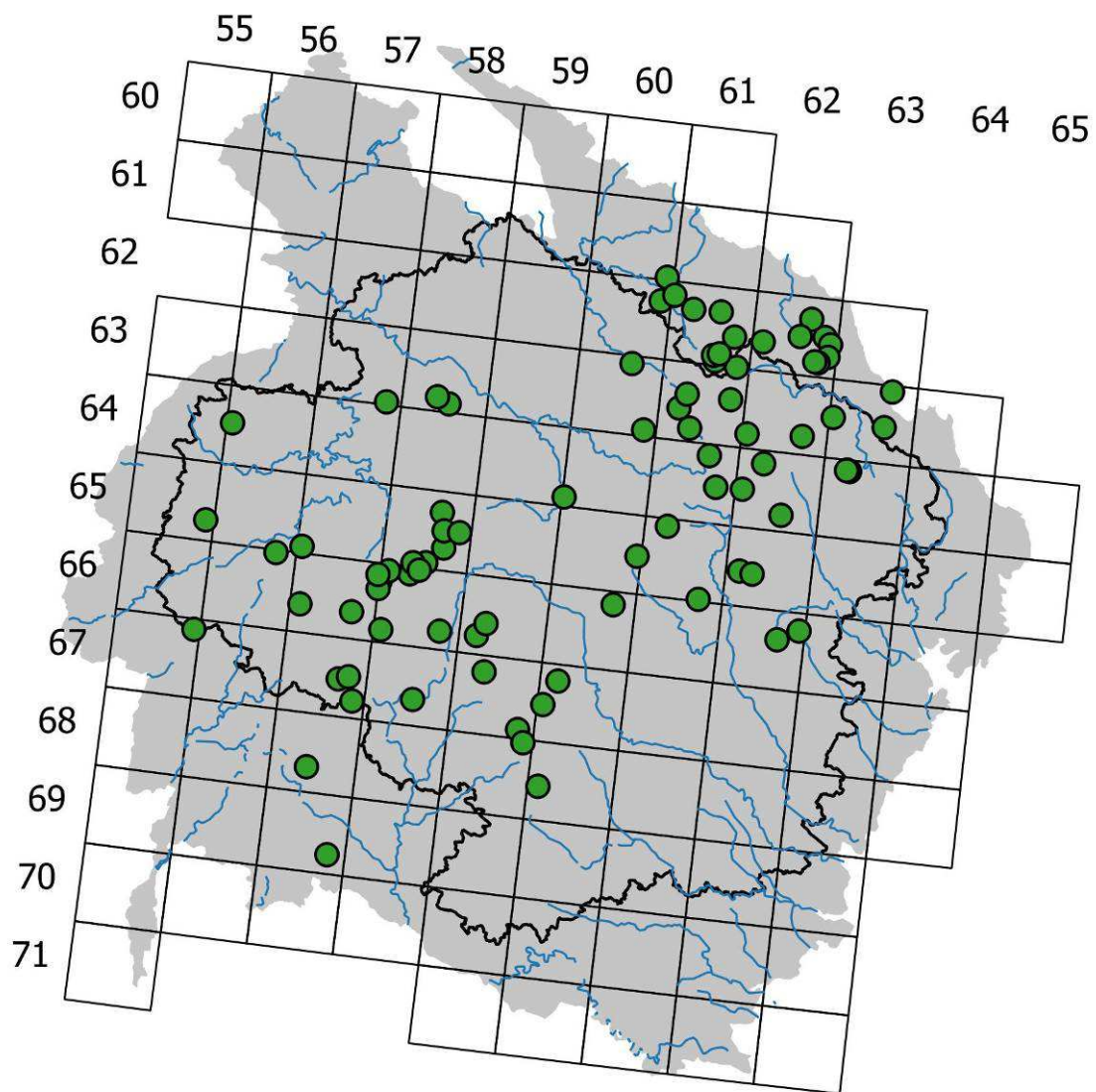
Ohrožující faktory a péče o lokality

Na rozdíl od řady rašeliništních mechů je *Breidleria pratensis* poměrně odolným druhem, který dokáže delší dobu tolerovat mírně zvýšený obsah živin a přežít na stanovištích, které prodělaly značné sukcesní změny. I tak je ale druh ohrožen snížením hladiny spodní vody, eutrofizací a následnou sukcesí a **na většině lokalit je jeho další existence podmíněna kvalitním managementem (každoroční kosení na nízké strniště, důkladné vyhrabání a včasné odklizení biomasy, likvidace náletových dřevin).**

Seznam recentních lokalit

Českomoravská vrchovina – lokality v Kraji Vysočina:

Arnolec: Nad Niklem, prameniště v olšině (dříve louky) za rybníkem Nikl, 1,3 km S od středu obce, 555 m n. m. (49°26'53"N, 15°49'31"E); **Bítovánky:** Bítovánský mokřad, rašelinná kupa u Z okraje obce pod silnicí směr Cidlina, 585 m n. m. (49°08'36"N, 15°41'14"E); **Bohdalov:** Křesťanova louka, rašelinná louka za bývalou cihelnou (nad ryb. Spáleníště), 1,4 km S od středu obce, 575 m n. m. (49°29'25"N, 15°52'38"E); **Branišov u Jihlavy:** U Farské hati, rozsáhlý komplex luk s prameništi, vydatné prameniště spíše v dolní části, 0,8 km VSV od kostela v obci, 640 m n. m. (49°28'25"N, 15°26'20"E); **Cíkháj:** Pihoviny, rašelinná louka s prameništěm 1,3 km S od obce, 675 m n. m. (49°39'33"N, 15°58'15"E); **Čejkov:** pod samotou V Losích, louka s prameništěm pod silnicí směr Nový Rychnov 1 km VSV od středu obce, 650 m n. m. (49°22'41"N, 15°20'08"E); **Dolní Věžnice:** Bejčina, výrazné prameniště v luční enklávě mezi poli, 1 km JZ od většího rybníka v obci, 485 m n. m. (49°30'42"N, 15°40'14"E); **Doupě:** PR Doupský a Bažantka, ca 750 m JZ–ZJZ od obce Doupě, středová část kosené rašelinné louky, 595 m n. m. (49°14'00"N, 15°25'34"E); **Dušejev:** PR Chvojnov, rašeliniště na pravém břehu Jedlovského potoka, 1,1 km Z od středu Dušejova, 605 m n. m. (49°24'27"N, 15°25'08"E); **Herálec (v okr. Žďár n. Sáz.):** samota Kuchyně, rašelinné louky pod hrází rybníka Šantrůček, 1,5 km SZ od obce, 645 m n. m. (49°42'03"N, 15°58'31"E); **Hladov:** na Hladovském potoce, louky s prameništi nad rybníkem mezi lesy, 1,7 km V od hráze Hladovského rybníka v obci, 615 m n. m. (49°12'42"N, 15°38'06"E); **Hlávkov:** Pod Trojanem, komplex rašelinišť a rašelinných luk v údolí Jiřínského potoka, asi 0,6–1 km J od hráze Trojanského rybníka, 600 m n. m. (49°27'03"N, 15°28'37"E); **Horní Bory:** PP Mrázkova louka, rašelinná louka mezi lesy, nad silnicí směr Rousměrov, 2,1 km S od kostela v H. Borech, 545 m n. m. (49°26'40"N, 16°01'36"E); **Hrutov:** PR Na podlesích, rašeliniště a rašelinné louky v údolí, 0,9 km ZJZ od středu obce, 570 m n. m. (49°14'49"N, 15°40'40"E); **Chlum (u Hlinska):** zbytek rašelinné louky, 0,7 km Z od středu obce, 585 m n. m. (49°32'48"N, 15°57'43"E); **Javorek:** malé svahové prameniště na SV okraji osady, 615 m n. m. (49°39'06"N, 16°10'27"E); **Jezdovice:** PP Jezdovické rašeliniště, 1,6 km Z od středu obce, 575 m n. m. (49°19'25"N, 15°27'42"E); **Jihlávka:** PR V Lisovech, komplex rašelinných luk 1,3 km JZ od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°14'51"N, 15°16'41"E); **Jiřín:** U Šeredů, výrazné prameniště v louce na okraji nivy a prameniště pod lesem asi 100 m dolů po toku, 1,5 km ZJZ od středu obce, 580 m n. m. (49°25'44"N, 15°27'00"E);

Rozšíření druhu *Breidleria pratensis*; zelený bod – recentní výskyt, černá linie – Kraj Vysočina, modrá linie – řeky, šedivá plocha – Českomoravská vrchovina.

Kadolec u Křižanova: Oudoly, prameniště v pastvině na úpatí Svaté hory, 1 km VSV od kaple v obci, 565 m n. m. (49°22'39"N, 16°9'18"E); **Kaliště (u Horních Dubenek):** PR Rašeliniště Kaliště, rašelinné louky V od žel. stanice Jihlávka, 650 m n. m. (49°15'07"N, 15°17'50"E); **Kaliště (u Humpolce):** U Loupežníka, komplex luk s prameništěmi nad rybníkem Loupežník, 1,1 km S od středu obce, 585 m n. m. (49°36'14"N, 15°18'15"E); **Klátovec:** EVL Zhejral, komplex rašelinných luk okolo rybníka Zhejral 0,8–1,6 km V od středu obce, 675–695 m n. m. (49°13'19"N, 15°18'35"E); **Křižanov:** Za Křížovníkem, rašelinná louka na přítoku do rybníka až k železnici, 2,8 km VJV od středu obce, 550 m n. m. (49°21'48"N, 16°06'52"E); **Kuklík:** prameniště na pravém břehu říčky Fryšávky uprostřed hospodářské louky, 0,3 km J od části obce Kuklík-Bořina a 0,3 km S od části obce Kuklík-Chobot, 634 m n. m. (49°37'24"N, 16°07'05"E); **Lipnice nad Sázavou:** Prameniště Ředkovského potoka, prameniště vedle potoka, pod cestou, 0,9 km V od středu obce, 510 m n. m. (49°36'40"N, 15°25'33"E); **Lipnice nad Sázavou:** Váhy, prameniště v loukách pod silnicí směr Dolní Město, 0,9 km ZSZ od středu obce, 500 m n. m. (49°37'06"N, 15°24'06"E); **Loučky:** PR Rašeliniště Loučky, soustava vlhkých luk, bažinných olšin a malých minerotrofních rašelinišť v údolí Loučského potoka, 2 km Z od obce, 590 m n. m. (49°19'26"N, 15°32'02"E); **Malá Losenice:** PR Branty, malé prameniště v cípu lesa u V hranice PR, 615 m n. m. (49°36'29"N, 15°48'32"E); **Mezná:** PR V Mezence, prameništní rašeliniště v údolí potoka Hejlovka, asi 2,3 km JZ od středu obce Mezná, 620 m n. m. (49°20'09"N, 15°11'10"E); **Milíčov:** Nad Svitákem, komplex rašelinných a vlhkých luk podél Milíčovského potoka, cca 1 km VSV od středu obce, 630 m n. m. (49°23'50"N, 15°24'29"E); **Milíčov:** PR Na Oklice, rašeliniště na pramenech Milíčovského potoka, cca 1 km SSV od středu obce, 660 m n. m. (49°24'20"N,

15°23'39"E); **Milíčov**: prameniště u vesnice, za posledním domem nad silnicí směr Nový Rychnov, 680 m n. m. (49°23'28"N, 15°23'26"E); **Mnich**: PP Stržená hráz, 50 m SSV od památníku 2. svět. války, 585 m n. m. (49°17'12"N, 14°59'18"E); **Netín**: Pod Vrkočem, luční rašeliniště pod jižní částí hráze rybníka Vrkoč, 1,2 km VJV od středu obce, 525 m n. m. (49°24'10"N, 15°57'12"E); **Nové Město na Moravě**: PP Pernovka, SZ od města, 1 km JV od kóty Bílá skála, 777 m n. m. (49°35'02"N, 16°03'06"E); **Nový Rychnov**: V Sklenářích, prameniště u soutoku potoků, 1,5 km ZSZ od středu obce, 645 m n. m. (49°23'30"N, 15°20'57"E); **Opatov**: PR Opatovské zákopy, rašelinná louka mezi lesy, v dolní části PR, 3,3 km od středu obce, 630 m n. m. (49°11'45"N, 15°38'54"E); **Otín**: Kružikova louka, malé prameniště v luční enklávě mezi lesy, 1,7 km SZ od středu obce, 580 m n. m. (49°16'45"N, 15°33'25"E); **Polnička**: PR Pod Kamenným vrchem, rašeliniště 1,5 km SZ od středu obce, 600 m n. m. (49°37'02"N, 15°53'52"E); **Proseč-Obořiště**: PP Rašelinná louka u Proseče – Obořiště, prameniště ve střední části PR na pravém břehu potoka, 1,3 km J od středu obce, 610 m n. m. (49°23'48"N, 15°07'39"E); **Radešinská Svratka**: Na Hájích, nedávno zalesněné prameniště v bočním údolí 1,5 km SSV od kostela v obci, 580 m n. m. (49°31'15"N, 16°05'40"E); **Radostín**: NPR Dářko (vč. navazujících rašelinných biotopů), ca 1,5 km J od obce, 620 m n. m. (49°38'28"N, 15°52'21"E); **Radostín**: NPR Radostínské rašeliniště (vč. navazujících rašelinných biotopů), 1,5 km SV až 1 km SV od středu obce, 620 m n. m. (49°39'35"N, 15°53'07"E); **Rohovka**: lesní louka nad rybníkem Samson, luční enkláva s prameništěm, v lese mezi železnicí a rybníkem Samson, 1,4 km VJV od středu obce, 640 m n. m. (49°20'03"N, 15°17'15"E); **Řehořov**: malé prameniště 1,5 km JJV od středu obce, 595 m n. m. (49°23'00"N, 15°47'25"E); **Řeženčice**: Trsov, malé prameniště v louce na pravém břehu potoka 1,6 km Z od středu obce, 635 m n. m. (49°22'03"N, 15°19'59"E); **Sázava pod Křemešníkem**: PR Čermákovy louky, 0,9 km J od středu obce, 685 m n. m. (49°23'07"N, 15°19'46"E); **Sklené nad Oslavou**: mokrá louka pod hrází rybníka Malý Podvesník na SZ okraji obce, vpravo od silnice na Ostrov nad Oslavou, 548 m n. m. (49°26'33"N, 16°03'06"E); **Sklené**: PR Olšina u Skleného, rašelinná louka, 0,9 km SSV od středu obce, 725 m n. m. (49°37'06"N, 16°00'38"E); **Slavkovice**: PP Šafranice, rašelinná louka mezi lesy, nad Lesním rybníkem, 1,2 km JZ od kaple v obci, 610 m n. m. (49°32'53"N, 16°00'50"E); **Sobíňov**: PR Niva doubravy, rozsáhlý komplex vlhkých, mezofilních, rašelinných a smilkových luk, 1,2 km JV od zel. stanice Sobíňov, 540 m n. m. (49°41'24"N, 15°46'16"E); **Šimanov**: PR Šimanovské rašeliniště, rašeliniště při Maršovském potoku, 0,7 km JJZ od středu obce, 605 m n. m. (49°27'02"N, 15°26'48"E); **Šimpach**: PP Kejtovské louky, rašelinné louky v nivě potoka pod ryb. Dvořiště, východní část PP, 0,4 km VSV od hráze ryb., 540 m n. m. (49°25'35"N, 14°59'01"E); **Švábov**: PR U potoků, rašeliniště na okraji nivy pod železnicí, u soutoku Švábovského potoka s Jihlavou, 1,1 km SZ od středu obce, 565 m n. m. (49°18'59"N, 15°20'53"E); **Velké Janovice**: Údolí Janovického potoka, prameniště A v údolí nedotčeném kolektivizací, asi 1 km ZJZ od středu obce, 620 m n. m. (49°35'06"N, 16°12'33"E) & Údolí Janovického potoka, prameniště B v údolí nedotčeném kolektivizací, asi 0,8 km Z od středu obce, 620 m n. m. (49°35'12"N, 16°12'42"E); **Velké Janovice**: Žlábek, několik pramenišť pod sebou ve svahu v lučním žlabu mezi poli, navazuje na intravilán obce, kolem 620 m n. m. (49°35'09"N, 16°13'04"E); **Vílanec**: rašeliniště na pravém břehu potoka J od hranice PR Vílanecké rašeliniště, 0,4 km nad hrází Nového rybníka, 570 m n. m. (49°20'25"N, 15°32'58"E); **Víska u Kněžic**: PP Urbánkův palouk, rašelinná louka vklíněná do lesa, nad silnicí Brtnice – Zašovice u odbočky na Radonín, 625 m n. m. (49°16'44"N, 15°42'05"E); **Vlásenice u Pelhřimova**: Za Stráží, zbytek z rozsáhlých rašelinných luk nad rybníkem, 1,4 km JV od středu obce, 570 m n. m. (49°24'31"N, 15°10'34"E); **Vyklantice**: PR Údolí potoka u Dolské myslivny, prameniště v tradičních loukách mezi lesy, nad silnicí Vyklantice–Lukavec, 595 m n. m. (49°33'10"N, 15°00'40"E); **Žďár nad Sázavou**: Bartačky, malé prameniště u zaniklého rybníčka nad ryb. Štěrku, 2,5 km JV od náměstí, 600 m n. m. (49°32'48"N, 15°57'43"E); **Žďár nad Sázavou**: PP Louky u Černého lesa, rašeliniště na SV okraji rybníka Konvent, 800 m S od kostela Zelená hora, 575 m n. m. (49°35'08"N, 15°56'32"E).

Českomoravská vrchovina – lokality mimo Kraj Vysočina:

Borová: Blatina, louka 0,5 km SZ od kóty Betlémský kopec (741 m), 700 m n. m. (49°43'36"N, 16°09'02"E); **Borová**: Louka u Černého potoka, zbytky rašelinných a podmáčených luk 2 km SZ od žel. nádraží v obci, 100 m SV od žel. přejezdu přes silnici Polička–Hlinsko, 650 m n. m. (49°45'05"N, 16°08'26"E); **Borová**: Louky pod koupalištěm, rašelinná louka uprostřed chatové osady, 0,5 km Z od žel. nádraží v obci, 630 m n. m. (49°44'34"N, 16°09'10"E); **Františky**: Plánava, malé prameniště v cípu louky na S od Martinického potoka, na SV okraji obce Františky, po pravé straně silnice na Poličku, 665 m n. m. (49°46'20"N, 16°06'38"E); **Hlinsko**: 1,6 km Z od žel. nádraží, fragmenty slatinných a bezkolencových luk v olšině, 600 m n. m. (49°46'03"N, 15°52'43"E); **Hlinsko**: PP Ratajské rybníky, komplex rašelinných luk a rybníků 1 km SV od Hlinska, 585 m n. m. (49°46'06"N, 15°55'58"E); **Jeníkov**: PP Louky v Jeníkově, komplex rašelinných luk na JV okraji obce, 630 m n. m. (49°44'19"N, 15°57'52"E); **Korouhev**: Suchopýrek, rašelinná louka v lese Královec, 2 km JZ od nádrže Peklo, 650 m n. m. (49°38'46"N, 16°16'31"E); **Polička**: Pod vlečkou, degradované mokřadní louky v závěru údolí Svatojánského potoka za soustavou přehrad 1 km JV od města, 560 m n. m. (49°41'32"N, 16°17'01"E); **Pustá Kamenice**: Kamenická voda, rozsáhlý komplex rašelinných luk v lesích, 250–450 m JJZ od žel. stanice Pustá Kamenice-zastávka, 640–650 m n. m. (49°44'56"N, 16°05'31"E); **Pustá Rybná**: louka pod požární nádrží, 0,5 km Z od kóty Blatinský kopec (731 m), 650 m n. m. (49°43'06"N, 16°07'57"E); **Pustá Rybná**: PR Damašek, rozsáhlý komplex rašelinných a vlhkých luk 2 km SZ od obce, 625–635 m n. m. (49°43'09"N, 16°07'33"E).

Rohozná u Trhové Kamenice: Nový rybník u Rohozné, zrašelinělý břeh rybníka 500 m VJV od středu obce, 560 m n. m. (49°48'14"N, 15°49'11"E); **Stáلكov:** zrašelinělé břehy a louka pod hrází rybníka Horní Šatlava, 1,2 km JV od obce, 620 m n. m. (49°01'28"N, 15°17'56"E); **Suchdol u Kunžaku:** PP Rašeliniště u Suchdola, rašeliniště při SZ okraji obce Suchdol, 625 m n. m. (49°07'55"N, 15°14'18"E); **Svratouch:** PP U Tučkovy hájenky, rašelinné louky na S okraji obce, 700 m n. m. (49°44'12"N, 16°01'16"E); **Trhová Kamenice:** 1,5 km VJV od obce, 400–500 m J od kóty Kamenných vrch, louky v nivě Chobotovského potoka, 540 m n. m. (49°46'57"N, 15°50'19"E); **Trhová Kamenice:** PP Buchtovka, rašelinná louka s pramennými vývěry, 1,5 km J od středu obce, 540 m n. m. (49°46'24"N, 15°48'47"E); **Vortová:** louky pod hřbitovem, 0,3 km SV od středu obce, 630 m n. m. (49°42'55"N, 15°56'19"E); **Vortová:** PP Návesník, rašelinná louka 500 m Z od středu obce, 620 m n. m. (49°42'45"N, 15°55'39"E); **Vortová:** PP Zlámanec, rašelinná louka JJZ od středu obce, 620 m n. m. (49°42'20"N, 15°55'55"E).